

Beste Groninger Boek

JURYRAPPORT 2021

**ER WAREN 54 INZENDINGEN.
23 FICTIE EN 31 NON-FICTIE.**

SAMENSTELLING VAN DE JURY:

KOOS WIERSMA (VOORZITTER)
ANNETTE TIMMER
DOUWE VAN DER BIJL
IRIS VAN DEN BRAND
CHRISTIAAN KLASSEMA

I. FICTIE

De jury heeft vier nominaties voor de categorie fictie geselecteerd.

1. MARJAN BROUWERS - LEEGLAND

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ PASSAGE

Leegland is een dystopische roman over hoe Nederland zou kunnen worden, nadat de zeespiegel gestegen is en er vervolgens een virus uitbreekt. Overstromingen, terroristische aanvallen en een verpletterende klimaatoorlog verwoesten het vrije en welvarende Nederland.

Marjan Brouwers heeft een grimmige wereld heel filmisch beschreven. Het verhaal speelt in de toekomst, maar leek soms akelig realistisch te worden, in zekere zin profetisch.

Kort nadat ze haar manuscript had ingeleverd bij uitgever Anton Scheepstra moest Nederland in lockdown vanwege de coronapandemie.

Het tempo ligt hoog, gebeurtenissen volgen elkaar snel op. We volgen een aantal uitvergroete, maar oer-Nederlandse karakters op hun overlevingstocht naar een veilige plek in het hoge noorden. Met een onontkoombaarheid stuwt Marjan Brouwers de jonge hoofdpersonen en de lezer naar de vrijplaats Leegland (lees Groningen).

*Het omslagontwerp en de vormgeving is van Mariët Visser.
De illustratie verbeeldt een verzonken torenspits met een zeilschip
boven op de golven.*

2. VINCENT KORTMANN - DE TUSSENZUS

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ ATLAS CONTACT

De tussenzus gaat over een disfunctionele familie. Hoofdpersoon is Tommie. Hij woont samen met zijn stiefzus Cleo. Zij is zijn tegenpool, de enige die interesse in hem heeft. Cleo is gefascineerd door wapens en vecht voor haar principes. Tommie is minder strijdlustig en ambitieus. Hij kiest voor een andere vorm van verzet.

Vincent Kortmann heeft een prachtige eigen schrijfstijl; een droge verteltoon met een dosis humor. Het lijkt alsof Tommie niet gebukt gaat onder de gezinssituatie, maar de pijn wordt steeds voelbaarder.

Omslagontwerp is van Nanja Toebak. Een grote bom die uit de lucht lijkt te vallen.

3. INGEBORG NIENHUIS - SCHOEM OF DE VOARENDE ZOLTKAMPER

UITGEGEVEN DOOR STICHTING T GRUNNEGER BOUK

In prachtig Gronings geschreven novelle over opgroeiende jongeren in de zeer hechte en gesloten dorpsgemeenschap van Zoutkamp. Een gemeenschap die nauw samenhangt met de visserscultuur. Met het sluiten van de Lauwerszee is deze cultuur ook een beetje verdwenen. Aan de hand van het leven van Hades roept Ingeborg Nienhuis een nostalgische wereld van pubers op. Ze beschrijft de ontwikkeling van Hades in vloeiende, eigentijdse stijl. Het Gronings versterkt de couleur locale, maar is nergens oubollig. Zo vormt dit boek een mooi monument en is het meer dan een fictief verhaal.

*Omslagfoto voor: Dirk Sloot en omslagfoto achter: Ingeborg Goutbeek
Druk: De Bruin in Zuidbroek*

4. LAMMERT VOOS - CANISIUS

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ AFDH

Deze novelle is het tweede deel van een drieluik. In Malterfoske introduceerde Lammert Voos zijn familiegeschiedenis in het barre Groninger land. In Canisius wordt Petrus gevolgd, een bastaard van het Hogeland, die een foute keus maakt en in WO II aan de verkeerde kant van de geschiedenis belandt. Met Gannef zal het trio compleet zijn.

Voos gebruikt kaal, rechttoe-rechtaan, rauw proza dat de lezer bij de strot grijpt. Hij heeft zelf het nodige gezien en meegemaakt, daarom zo zegt hij, "kan ik er ook over schrijven." De verbijsterende opeenvolging van ellendige situaties werken na enige hoofdstukken verrassend genoeg bevrijdend. Humor ontbreekt niet, voor wie er oog voor heeft. Zo hebben alle Duitsers in deze novelle namen van personages uit opera's van Richard Wagner.

De jury waardeert verder de mooie uitgave, op bijzonder papier en met gekleurde schutbladen, verzorgd door Martien Frijs. En ze kijkt uit naar het slotdeel.

DE PRIJS

De winnaar van het Beste Groninger Boek in de categorie fictie is Vincent Kortmann met De tussenzus, uitgegeven door Atlas Contact.

Een vlot geschreven verhaal over onthechte jonge mensen. Vincent Kortmann weet zware thema's op een luchtige toon en met veel vaart te brengen. Het boek zal zeker ook jongeren aanspreken. Bij de boekpresentatie bekende Vincent dat ie moeite heeft om iets áf te maken. We mogen zijn vriendin dankbaar zijn dat ze hem heeft gestimuleerd dóór te zetten, want nu ligt er een boek waarover ie zelf "niet ontevreden" is. 't Kon minder inderdaad.

DE JURY VINDT DAT DE TUSSENZUS ZONDER MEER DE TITEL BESTE GRONINGER BOEK VAN 2020 VERDIENT. LAAT DÁT NIEUWS MAAR INSLAAN ALS EEN BOM...

II. NON-FICTIE

Vijf uitgaven staan op de shortlist van het Beste Groninger Boek voor non-fictie.

1. ERIK ADER - OORLOGEN & OCEANEN, EEN FAMILIEGESCHIEDENIS

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ QUERIDO FOSFOR

In Oorlogen & oceanen verbindt Erik Ader de zoektocht naar, zoals de schrijver het noemt, 'het DNA' van zijn familie met de gebeurtenissen op het wereldtoneel en met name de situatie in het Midden-Oosten.

Erik is de zoon van Bastiaan Jan Ader, de bekende "Domie" uit Nieuw-Beerta en schrijfster Johanna Adriana, net als haar man dominee en actief in het verzet. En de broer van valkunstenaar Bas Jan.

Over die vader, die moeder en die broer en de invloed van genen en geschiedenis op levens gaat dit boek (p.15).

Het leest als een avonturenroman. De schrijver heeft gebruik gemaakt van gevonden manuscripten en brieven van zijn vader, een boek en gedicht die zijn moeder had geschreven en kunstwerken van zijn broer. Dit alles weet hij knap te vervlechten met zijn eigen dagboeken en rondzendbrieven.

Door in verzet te komen tegen onrecht spiegelt Erik Aders leven dat van zijn vader. Die opstand wordt voelbaar in het langste, derde deel als misstanden aan het licht komen bij ontmoetingen in het Midden-Oosten. Hier had de schrijver wel wat mogen schrappen. Tegelijk geven de hoofdstukken aan hoe noodzakelijk hij het vindt dit aan de kaak te stellen.

Het omslagontwerp is van Anneke Germers.

2. EMIEL HAKKENES - GAS, HET VERHAAL VAN EEN NEDERLANDSE BODEMSCHAT

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ THOMAS RAP

Gas vertelt het verhaal van de ontdekking van het gas en de gaswinning in Nederland.

Daarbij koos Emiel Hakkenes voor elk jaar een sleutelfiguur. Hij wilde heel dicht bij de mensen komen die in de geschiedenis van het aardgas een rol hebben gespeeld en is daar bijzonder goed in geslaagd. Personen worden in krachtige, beeldende omschrijvingen neergezet: "Daar trad Meis naar voren, met zijn bonkige postuur en zijn vierkante kop met borstelige wenkbrauwen. Honderd kilo communisme in één man" (p138).

De schrijver bezigt soms een licht ironische toon en schrijft lekker korte zinnen. Het gas is de gemakkelijke, goedkope brandstof, waar veel mensen jarenlang plezier van hebben gehad en het Rijk veel inkomsten. De schaduwkant van de gaswinning mag niet langer onder de grond worden gestopt. Emiel Hakkenes maakt deze pijnlijke Groningse geschiedenis prijzenswaardig goed invoelbaar.

Omslagbeeld: Kors van Bennekom/ Nederlands Fotomuseum
Vormgeving binnenwerk: Ceevan Wee in Amsterdam

3. PETER VAN DER HEIDE EN BILL MENSEMA - WILLEM KOLVOORT - 30 JAAR VERA POSTERS

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ PASSAGE

Met ruim 500 posters die Willem Kolvoort voor het Groninger pop-podium Vera heeft gezeefdrukt maakte vormgever Ruurd de Boer een prachtige uitgave. Een bijzonder tijdsdocument waarin posters de ontwikkeling vertellen van de muzieksceen in Groningen. Het boek is gepresenteerd bij de opening van de tentoonstelling van het werk van Willem Kolvoort in het Groninger Museum, voorjaar 2020. Ook wie niet dertig jaar vaste gast in Vera was zal de kwaliteit van zijn werk kunnen waarderen. Om museumdirecteur Blühm te citeren: "Dit is gewoon heel erg goed."

Het boek bevat naast een volledig overzicht en een persoonlijke selectie ook achtergrondinformatie en een interview. De teksten zijn van Peter van der Heide en Bill Mensema. Fotograaf Reyer Boxem volgde Willem Kolvoort een paar dagen bij het maken van zijn 500ste poster voor The Beths. Van schets tot de fysieke arbeid aan de zeefdruktafel. Door de index achterin kan iedereen zijn favoriete band of optreden vinden.

4. STEFAN VAN DER POEL - HERMAN VERBEEK (1936-2013): PRIESTER, POLITICUS, PUBLICIST

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ VERLOREN

Deze biografie is een verslag en analyse van Verbeeks persoonlijke en publieke worsteling tegen het licht van een veranderende katholieke kerk en een veranderende maatschappij. Historicus Stefan van der Poel leerde Verbeek kennen toen hij een boek schreef ter gelegenheid van het honderdjarige bestaan van de synagoge in de Folkingestraat. Verbeek zat, als priester, jarenlang in het bestuur en maakte zich hard voor het behoud van het gebouw. Deze biografie is gebaseerd op Verbeeks publicaties, zijn omvangrijke archief, filmbeelden, interviews met hem en de vele gesprekken met vrienden. De schrijver zegt: "Herman intrigeerde me: zijn geschiedenis, zijn ideeën, zijn levenshouding, zijn tegenstrijdigheden. Hij gaf mede kleur aan Groningen. (...) Daarmee is het een persoonlijk boek geworden, waarin Herman als mens centraal staat, meer dan zijn werk. Zijn op het eerste oog wat tragisch leven heeft ook in de huidige tijd nog grote zeggingskracht." (p.15).

Stefan van der Poel geeft niet alleen een opsomming van feiten, maar laat ook zien hoe Herman Verbeek was en wilde zijn, met alle vertwijfelingen die daarbij horen. Het boek vertelt over zijn toewijding, zijn kwaliteiten, zijn aarzelingen en gevoeligheden en weet de lezer te raken. Mooie opmaak door Rombus.

5. DIRK-JAN VISSER, CHRISTIAN ERNSTEN, MARTEN MINKEMA - VOORLAND GRONINGEN, WANDELINGEN DOOR HET ANTROPOCEEN

UITGEGEVEN DOOR UITGEVERIJ NAI010

Deze opvallende inzending van uitgeverij nai010 laat Groningen zien als een Voorland in plaats van een achtertuin. Een gebied waar alle vraagstukken van een door de mens gemaakte wereld in een notendop te ervaren zijn. Het boek beschrijft aan de hand van vier thema's de ontwikkeling van het Groninger cultuurlandschap: het stijgende water, de verschromelende biodiversiteit, het verdwijnend erfgoed en de opwarmende aarde. Daarnaast bevat het een viertal wandelingen waardoor je een beeld kan krijgen van deze ontwikkelingen. Het boek met een link naar website en wandelapp is vormgegeven door Erik Wong.

Die weet de diversiteit van het materiaal als een digitaal en analoog tijdsboek bij elkaar te brengen en de lezer letterlijk in beweging te zetten. Het boek nodigt uit om te gaan wandelen en het landschap met een andere lens te bezien. In Voorland denken bewoners en experts mee over lokale oplossingen voor mondiale problemen. Het boek laat verschillende vertellers aan het woord, ervaringsdeskundigen en wetenschappers, in een gevarieerde schrijfstijl met prachtige foto's als illustratie. Voorland is vernieuwend en origineel.

DE PRIJS

In de categorie non-fictie had de jury dit jaar een ruime keuze uit kwalitatief goede boeken.

DE WINNAAR VAN HET BESTE GRONINGER BOEK NON-FICTIE IS EMIEL HAKKENES MET GAS, UITGEGEVEN DOOR THOMAS RAP.

De laatste jaren is er het nodige gepubliceerd over de schrijvende aardbevings-problematiek, maar dít was er nog niet. Bij de presentatie zei Commissaris van de Koning René Paas dat Gas “verplichte kost” is voor de aanstaande parlementaire enquête – en voor eenieder.

De geschiedenis van iets wat onzichtbaar is wordt beschreven, van begin (1923) tot heden (2020), waarbij enkele sleutelfiguren worden uitgelicht. Van “het gasmannetje” Thijsssen tot politicus Van der Lee. De wijze waarop Emiel Hakkenes schrijft maakt dat je door wilt lezen en dat het schrijvende verhaal je niet onberoerd laat.

